

Brief van J.J. Cremer aan A.J. Servaas van Rooijen 22 november 1874.

Dankzegging voor toezenden bespreking toneelstuk Boer en edelman. Cremer geeft commentaar op Nederlandse toneelgezelschappen. De brief is in het bezit van het Allard Pierson Museum.

WelEdele Heer

Ontvang, ofschoon door allerlei omstandigheden wel wat laat, mijn vriendelijken dank voor de toezending van no. 44 van het Rederijkers weekblad en uw welwillende woorden daarin over mijn Boer & Edelman.

Terwijl dit vluchtig schrijven u het bewijs van mijn waardering moge zijn, neem ik de vrijheid u mee te deelen dat B.&E.¹ echter reeds voor tien jaren werd geschreven, en in den grooten Amsterdamschen schouwburg met veel succes vele malen achtereen werd opgevoerd. Mevr. Kleine Gartman² vervulde de zware rol van den jongen Oscar³ uitmuntend. In Rotterdam viel het stuk minder in den smaak omdat die hoofdrol er mede door eene vrouw werd vervuld (tgeen moeilijk anders kon) en deze, noch de figuur noch het talent ervoor bezat. B&E werd ook iets later door mij in t geill St Mag⁴ geplaatst.

De ervaring van de drie door mij geschreven, in t publiek vertoonde stukken opgedaan, is deze, dat ze telkens door één der tooneelgezelschappen uitmuntend en met groot succes, en door een ander ellendig, en al zoo ook zonder waardeering van t publiek zijn opgevoerd. Ook nu weder (in mei II) werd mijn Klucht of geen klucht⁵ zoo voortreffelijk door de HH Albregt⁶ & VO⁷ vertoond, dat het den uitbundigsten bijval verwierf (Het dagblad en t Vaderland van (ik meen 2 mei II)⁸ kunnen ervan getuigen). Terwijl datzelfde stuk door den heer Valois⁹ in de provincies vertoond, verveling wekte en fiasco maakte. Dat men zijn werk op genade of ongenade moet overgeven en zelfs slecht gestemde acteurs een doordachten arbeid geheel moedwillig kunnen bederven. T is niet zeer aanmoedigend voor hen die hun krachten aan den bloei van ons Ned: tooneel willen beproeven.

Met veel genoegen zag ik dat Gij van uw Macht der liefde een recht aangename voldoening hebt gehad.

Na zeer beleefde groete noem ik mij met alle achting,

WelEdele Heer!

UwDWD

J.J. Cremer.

Den Haag 22 nov 74.

¹ Boer en edelman. Toneelstuk in 1865 in première gegaan.

² Maria Johanna Kleine-Gartman (1818–1885) was een gevierd Nederlands actrice.

³ M.J. Kleine-Gartman speelde als vrouw van middelbare leeftijd de rol van de jonge student Oscar.

⁴ Geïllustreerd stuivers magazijn, Den Haag: Gebr. Belinfante, 1869. Blad 1 en 2.

⁵ Titulair. Klucht of geen klucht. In een bedrijf en twee afdelingen van J.J. Cremer. In 1874 in première.

⁶ Johannes Hermanus Albregt (1829-1879).

⁷ Daan van Ollefen (1824-1900).

⁸ Zie bijlage.

⁹ Jean Chrétien Valois, beter bekend als J.C. Valois (1809-1894) was een Nederlands kunstschilder en (mede-) directeur van de Hollandsche en Koninklijke Schouwburg.

Cs 15 d

[1797] 22

Welldeke heer

Ontvang, afschouwen door allerlei
omstandigheden met wat haast, mijn me-
delijke dank voor de toezending van
vrijdag van het Rederyk de Heekel
en een melmelende woorden daarin
over mijn Boer Edelman.

Terwijl dit vluetig schryven te
het bejz van mijn waardering moge
zijn, neem ik de vrijheid te mededeel
dat B. J. P. eekter reeds voor tien jaren
werd geschreven, en in den grooten
Amsterdamschen Schouwburg met
heel succes vele malen achtereen werd
opgevoerd. Mrs. Kleine Gortman
vervulde ^{zich} de rol van den jongen
Oscar uitmuntend. In Rotterdam
viel het stuk minder in den smaak
omdat die hoofdrol er mede door
eene vrouw werd vervuld (tegen
maatschappij anders kon) en deze, noch
de figuur noch het talent ervoor
beraat. B. J. P. werd ook iets later

door my in Geil's St. Mag geplaatst.

De Ervaaring van de drie door my
geschreeven, in t'publiek vertoonde
stukken opgedaan, is deze, dat de
Lethens door een der tooneelgenooten
pen uitmuntend en met groot succes,
en door een ander ellendig, en al-
-zoo ook zonder waardeering van
t'publiek zijn opgevoerd. Ook nu
vader (in Mei 11) werd mijn Klucht
of geen Klucht Titular zoo voortref-
felijk door de Wt. Albrecht 10. ver-
toond, dat het den uitb'endigsten bij-
val verwierf (Het Dagblad des Vader-
land van 16 mei 11 Mei 11) Kun-
st van getuigen). terwijl datzelfde stuk
door den Heer Valois in de provincies
vertoond, verveling maakte en fiasco
maakte. Dat mijn Zijn merk op
Senade of ongenade moed overgevoert,
en zelfs slecht getemde acteurs den
doordachtten arbeid geheel moedwillig
kunnen bederven. Is niet zeer aan-
maedijend voor hen die hun Krootten
kan den blaas van ons Med: tooneel
wilt beproeven. —

Met veel genoege zag ik dat
 gij van uw Makke dat diepde een
 recht aangename voldoening hebt
 gehad.
 Na leers beleefde groete noem ik
 mij met alle decting.
 Met veel
 uw
 J. J. Cremer.
 Den Haag 22 Nov 74.

Het Dagblad van ZuidHolland en sGravenhage, 2 mei 1874

vrouw Breedhoek ons te overdreven voorkwam.
 Albregt en van Ollefen waren uitstekend en Moor
 verwierf mede grooten bijval.
 Aan 't einde werden de optredenden en de
 schrijver door het publiek met geestdrift begroet.
 Ten slotte was een tooneelcreatie van den heer
 J. J. Cremer "aan de orde" van den feestavond.
 Cremer heeft, naar ons inzien, in *Titulair*,
Klucht of geen klucht — in een bedrijf en drie
 afdeelingen — een regt meesterstukje geleverd.
 Al lagchend gróote en pijnlijke waarheden te
 zeggen en te — toonen: in die kunst heeft onze
Cremer het ver gebragt. Eere zij zijn schoon
 talent daarvoor!
 De verleidingszucht en de afschuwelijke mid-
 delen, welke daarbij worden gebezigd, door
 een zedelooze jongelingschap: wat werden zij ons

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 5 augustus 2023.